

Załącznik

1. „Podatek od podatku”

Od czasu wejścia w życie tzw. Polskiego Ładu podatników dotyczą podwójnie negatywne konsekwencje podatkowe związane z obowiązkiem opłacania składki zdrowotnej, gdyż po pierwsze nastąpił gwałtowny wzrost składki, a po drugiej:

1. nie może ona już być odliczona od podatku (nawet w części, jak to miało miejsce w stanie prawnym obowiązującym przed 1 stycznia 2022 r.),

2. nie można pomniejszyć o nią podstawy opodatkowania, od której liczona jest wysokość podatku, co *de facto* oznacza, że mimo zapłaty już przez zobowiązanego daniny publicznej w postaci składki zdrowotnej, ta kwota jest ponownie opodatkowana podatkiem dochodowym, tak jakby wciąż była w posiadaniu podatnika.

Wprawdzie w projekcie z 24 marca 2022 r. nowelizującym podatkową część tzw. „Polskiego Ładu” proponowana jest możliwość pomniejszenia podstawy opodatkowania o część zapłaconych składek, ale nie dotyczy to w ogóle osób opłacających podatek dochodowy na zasadach ogólnych, w tym przedsiębiorców, którzy musieli do 21 lutego br. wybrać formę opodatkowania i opłacają teraz podatek właśnie na zasadach ogólnych, a w przypadku pozostałych przedsiębiorców pomniejszenie podstawy opodatkowania następować będzie tylko w pewnej, zwykle niewielkiej części.

Podstawa opodatkowania w przypadku osób uzyskujących przychody z działalności gospodarczej opodatkowanej w formie tzw. zasad ogólnych, podatkiem liniowym, ale też podatkiem zryczałtowanym oraz ze stosunku pracy, pomniejszana jest o składki na ubezpieczenia społeczne, koszty uzyskania przychodu, kwotę zmniejszającą podatek oraz, o ile podatnik opodatkowuje swoje dochody z pracy lub działalności gospodarczej na zasadach ogólnych i spełnia warunki, o tzw. ulgę dla klasy średniej. Składka zdrowotna obliczana jest natomiast od kwoty przychodu pomniejszonego o składki na ubezpieczenia społeczne i koszty, ale nie zmniejsza podstawy opodatkowania. Przed wejściem w życie Polskiego Ładu znaczna część składki (7,75%) była odliczana od podatku, obecnie takiej możliwości już nie ma.

W tej sytuacji podatek dochodowy obliczany jest również od kwoty, która potrącona została już z wynagrodzenia jako składka zdrowotna lub pobrana i odprowadzona do ZUS-u od dochodu lub przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej – co w konsekwencji powoduje realne zwiększenie obciążeń podatkowych.

Modyfikację naliczania składki zdrowotnej w pierwszej kolejności już odczuwają podatnicy uzyskujący dochody z działalności gospodarczej opłacający podatek dochodowy w formie podatku liniowego, zaraz potem odczuwają opłacający podatek na tzw. zasadach ogólnych, gdy przekroczą ich dochody kwotę wolną od podatku, ale skutki odczuwają też stanowiący największą grupę pracownicy etatowi oraz osoby pobierające świadczenie emerytalne, rentowe i zasiłki.

Składka zdrowotna to danina publiczna. W piśmiennictwie pojawiły się poglądy, z którymi nie sposób się nie zgodzić, że po wejściu w życie tzw. Polskiego Ładu składka zdrowotna, z uwagi na jej obecną konstrukcję, utraciła konstytucyjną samodzielność instytucji prawnej powiązanej z systemem ubezpieczeniowym, a stała się specyficzną formą podatku liniowego, tyle że odprowadzanego nie poprzez urzędy skarbowe do Skarbu Państwa, ale za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do Narodowego Funduszu Zdrowia.

Nawet, jednak jeśli dotychczasowe poglądy prawne - nakazujące traktować składkę zdrowotną za inną niepodatkową należność, a nie za podatek, z tej racji, że finansuje ona osobne zadanie publiczne sędowane przez państwo na zależny od siebie Fundusz, to niezaprzeczalnie jest daniną publiczną. Tak należy rozumieć orzecznictwo sądowe, w tym krajowego sądu konstytucyjnego. Zatem zastosowanie znajdzie tu norma wyrażona w art. 84 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którą każdy obowiązyany jest do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków określonych w ustawie. Nie może zatem budzić wątpliwości, że składka na ubezpieczenie zdrowotne jest rodzajem świadczenia publicznego, o którym mówi Konstytucja. Składkę na ubezpieczenie zdrowotne należy również zakwalifikować jako daninę publiczną na gruncie art. 217 Konstytucji.

Stąd uzasadniona wątpliwość, czy nałożenie jednej daniny publicznej (podatku) na drugą (składkę zdrowotną), tj. opodatkowanie podatkiem dochodowym składki zdrowotnej jest zgodne z wartościami konstytucyjnymi – z zasadą sprawiedliwości społecznej oraz zasadą zakazu nadmiernej ingerencji w obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych.

Dlatego zwracając się do premiera i rządu o stanowisko w tej sprawie i wyjaśnienie jaki cel, inny niż fiskalny, przyświecał wnoszącemu o uchwalenie tych zmian i ustawodawcy i odpowiedź, czy funkcjonujący od 1 stycznia 2022 r. mechanizm naliczania składki zdrowotnej i obciążania tej kwoty podatkiem dochodowym jest rozwiązaniem celowym albo czy wynika z przeoczenia tej kwestii w toku prac nad reformą – a jeśli tak, to czy rozważana jest stosowna zmiana przepisów mająca na celu wyłączenie spod powtórnego opodatkowania kwoty uiszczanej daniny publicznej w postaci składki na ubezpieczenie zdrowotne?

2. „Niewspółmierność czasu na korektę”

Zwrócić należy uwagę na przepis art. 81 ust. 2y ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. ograniczający do dwóch miesięcy, licząc od terminu do złożenia zeznania podatkowego, o którym mowa w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, za ten rok kalendarzowy, czas na sporządzenie korekty rozliczenia z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne, co stoi w rażącej dysproporcji z uprawnieniami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych umożliwiającymi ZUS prowadzenie kontroli i korekty rozliczenia płatnika, która daje Zakładowi nawet 5 lat na weryfikację poprawności dokonanego obliczenia. Uprawnienie takie stoi w sprzeczności z zasadą sprawiedliwości społecznej i zasadą

zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa poprzez to, że nierówno traktuje płatnika składek i Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Podobnie w ten sam sposób przedstawia się odebranie płatnikowi uprawnienia do korekty rozliczenia ubezpieczeniowego „in minus”, co z kolei wynika z treści art. 2zb ww. ustawy. Rozwiązanie to, choć zapewne w założeniu pomysłodawcy i ustawodawcy mające mieć charakter dyscyplinujący w rzeczywistości koliduje z zasadą demokratycznego państwa prawnego, zasadą powszechności opodatkowania i obowiązkiem ponoszenia ciężarów publicznych w wysokości wynikającej z ustawy, a więc nie wyższych niż stanowi o tym przepis prawa daninowego.

W tym przypadku rozwiązanie to, poprzez uniemożliwienie doprowadzenia przez płatnika składek, ale nawet i sam Zakład Ubezpieczeń Społecznych do zapłaty daniny składkowej w wysokości wynikającej z obowiązującego prawa, ma wysoce sankcyjny charakter, a poza tym zaszyta w tym przepisie kara, w postaci przepadku kwoty nadpłaconej, która może zostać ustalona po upływie wspomnianych wcześniej dwóch miesięcy, gdy wolno płatnikowi dokonać korekty rozliczenia, a więc już po upływie terminu do złożenia „zeznania składkowego”, w każdym przypadku będzie karą, jednak niewynikającą ani z przepisów prawa karnego i karnego skarbowego, ani nawet karą administracyjną. Pozostawienie tego rozwiązania w systemie prawa daninowego w tym kształcie, z jakim mamy w tej chwili do czynienia, wydaje się też rodzić szereg wątpliwości co do możliwego naruszenia zasady współmierności kary do przewinienia. Zwłaszcza że akurat w przypadku korekt „in minus”, w rzeczywistości nie dochodzi w ogóle do uszczuplenia należności publicznoprawnej.

Stąd pożądana byłaby zmiana tych przepisów zmierzająca do umożliwienia zarówno instytucji kontrolującej (ZUS), jak i zobowiązanemu (osobie ubezpieczonej, płatnikowi) do zapłaty składki zdrowotnej w należytej wysokości.

Wobec powyższego postuluje się wydłużenie możliwości dokonania korekty dokonanych rozliczeń do upływu okresu przedawnienia należności składkowej, ale nie krócej niż w terminie do pięciu lat po zakończeniu roku, w którym dokonywana jest korekta, o której mowa w przepisie art. 81 ust. 2y wspomnianej ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Alternatywnie obowiązek obligatoryjnej korekty rozliczenia i doprowadzenie do rozliczenia składek w decyzji, od której płatnikowi służyłoby odwołanie i droga sądowa, może zostać nałożony na Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który działałby z urzędu lub na wniosek strony.

3. „Zaliczka zamiast składki”. Zmiana zasady ustalania składki zdrowotnej dla ubezpieczonych, którzy wybrali zasady ogólne, by nie powstawała nadpłata składek.

Postulowane jest rozwiązanie polegające na systemowej zmianie używanych pojęć i na wprowadzeniu w miejsce składki zdrowotnej opłacanej w trakcie roku składkowego i kalendarzowego, systemu zaliczek na ubezpieczenie zdrowotne, podobnie jak ma to miejsce w przypadku zaliczek na podatek dochodowy, z obowiązkiem rocznego obliczenia „rocznej składki na ubezpieczenie zdrowotne” oraz

ewentualnym, z tego wynikającym, obowiązkiem zapłaty odsetek w przypadku, gdyby zapłacone zaliczki na poczet rocznej składki zdrowotnej były uiszczone w kwocie niższej niż należna. To rozwiązanie pozwoliłoby na określenie charakteru prawnego składki wpłacanej za poszczególne miesiące roku składkowego (art. 81 ust. 2c) w stosunku do składki należnej za cały rok składkowy (art. 81 ust. 2 ustawy), przez co pozwoliłoby na uniknięcie przez płatnika, będącego jednocześnie ubezpieczonym, ryzyka utraty uprawnienia do pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego, przy jednoczesnym umożliwieniu wprowadzenia uproszczeń wzorowanych na już znanych w prawie podatkowym i od tego roku również w odniesieniu do ubezpieczenia zdrowotnego płaconego przez płatników, którzy rozliczają się z podatku dochodowego w formie ryczałtowanej.

Przyjęcie tego rozwiązania mogłoby pozwolić na obliczanie i pobór "zaliczki na ubezpieczenie zdrowotne" na podobnych zasadach, na jakich teraz, zgodnie z art. 44 ust. 6b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w tej chwili jest opłacany podatek dochodowy w sposób uproszczony. To rozwiązanie mogłoby zostać przyjęte z zadowoleniem przez polskich przedsiębiorców i pozostałych płatników składek, którzy są zobowiązani do samodzielnego obliczenia składek, a jednocześnie pozwoliłoby na bezproblemowe ustalenie kwoty składek, które powinny z tego tytułu wpłynąć do Funduszu, co ma znaczenie w przypadku konstruowania budżetu państwa. Co więcej, rozwiązanie to byłoby też bezpieczne zarówno dla Skarbu Państwa, jak i dla płatników składek, a wyrównanie rocznej składki mogłoby następować w terminie do rozliczenia „zeznania składkowego”, zaprezentowanym w ust. 2ka, 2kb art 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - projekt z dnia 23 marca 2022 r. nowelizacji ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw.

Obecne przepisy uprawniają do stosowania uproszczenia w opłacaniu składki zdrowotnej wyłącznie przez ubezpieczonych prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych (art. 81 ust. 2h ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Postulujemy, aby uproszczenia mogły być stosowane także przez ubezpieczonych obliczających składkę od dochodu, czyli rozliczających się na zasadach ogólnych i opłacających podatek liniowy. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorców rozliczających się ryczałtem, przy zasadach ogólnych i podatku liniowym proponujemy, by ten sposób opłacania składki był wyborem ubezpieczonego i jednocześnie by ten wybór wiązał go przez cały rok składkowy. Inaczej jednak niż w przypadku ryczałtu, proponujemy, by podstawą wymiaru składki zdrowotnej były przychody i koszty poniesione w okresie poprzedzającym rok składkowy o 2 lata. Jest to uzasadnione terminem ostatecznego rozliczenia rocznego w podatku dochodowym od osób fizycznych, który upływa 30 kwietnia następnego roku po roku podatkowym. Z tego względu na dzień płatności pierwszej składki zdrowotnej za dany rok składkowy, kwota przychodów i kosztów uzyskania przychodów z roku poprzedniego nie jest jeszcze znana.

Jeśli jednak ustawodawca nie podzieliłby tego poglądu w całości, w odniesieniu do wszystkich podatników opłacających podatek dochodowy w formie zasad ogólnych lub podatku liniowego, to warto by było rozważyć zastosowanie tego rozwiązania przynajmniej w stosunku do podatników opłacających podatek dochodowy w sposób

uproszczony (na zasadach ogólnych albo jako podatek liniowy). Ponieważ podatnicy, którzy wybrali możliwość opłacania zaliczek na podatek dochodowy w sposób uproszczony, nie obliczają narastająco dochodu dla celów podatkowych, a rozliczają się z podatku w cyklu całego roku podatkowego, ustalając rzeczywistą podstawę opodatkowania dopiero przy sporządzaniu zeznania podatkowego. Obliczanie podstawy naliczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi dla nich dodatkowy obowiązek administracyjny i wymusza odejście od wybranego sposobu rozliczania dochodu. To rozwiązanie nie uniemożliwia ustalenia rocznej podstawy oskładkowania składką zdrowotną, a będzie stanowiło istotne ułatwienie w prowadzeniu działalności gospodarczej. Przy tym zapewni budżetowi Funduszu przewidywalną kwotę wpływu, niezależną od fluktuacji bieżących dochodów.

Co więcej, z uwagi na zbliżoną podstawę obliczania składki zdrowotnej za poszczególne miesiące roku składkowego i zaliczki na podatek dochodowy, proponuje się wprowadzenie takiej samej techniki obliczania składek, jak ma to miejsce przy obliczaniu zaliczek na podatek. Obecne przepisy w art. 81 ust. 2c przewidują co prawda narastający sposób ustalania przychodów i kosztów na potrzeby obliczania składek, podobnie jak ma to miejsce przy obliczaniu zaliczek na podatek, jednak przy obliczaniu składki zdrowotnej za kolejne miesiące przepisy pozwalają na zmniejszenie sumy dochodów i kosztów jedynie o sumę dochodów ustalonych za miesiące poprzedzające dany miesiąc, a nie o kwotę zapłaconych składek w rachunku narastającym, jak ma to miejsce przy zaliczkach na podatek dochodowy. Ta różnica powoduje, że w przypadku podatników, u których nie występuje sukcesywny wzrost dochodów, ale występują naprzemienne wzrosty i spadki, jak to ma miejsce np. w działalności sezonowej, czy w długoterminowych usługach i kontraktach (roboty budowlane, projekty realizowane przez kilka okresów), obecne przepisy będą powodowały sukcesywne nadpłacanie składek bez możliwości ich rozliczenia w roku składkowym. Dostrzegamy to już w naszej codziennej pracy, tj. obserwujemy ogromne dysproporcje co do obliczania podstawy do wyliczenia składki zdrowotnej. Obecnie zasady ustalania wysokości podstawy składki zdrowotnej (wysokość zobowiązania do zapłaty) prowadzi do nierównego traktowania osób ubezpieczonych. Najłatwiej jest to zobrazować na następujących przykładach:

1 - dochód co miesiąc w wysokości 10 000 zł, czyli składka miesięcznie w wysokości 900 zł (albo 490 zł); roczny dochód w wysokości 120 000 zł, składka roczna w wysokości 10 800 zł (albo 5 880 zł) opłacana systematycznie co miesiąc,

2 - straty w okresie styczeń-listopad, czyli składka miesięczna w wysokości 270,90 zł; roczny dochód w wysokości 120 000 zł, jak w punkcie wyżej, osiągnięty w grudniu, czyli należna składka za grudzień w wysokości 10 800 zł (albo 5 880 zł) i dodatkowo 11 składek za poprzednie miesiące roku składkowego w wysokości 2 979,90 zł (11*270,90 zł). Ubezpieczony ma uprawnienie złożenia do końca maja następnego roku kalendarzowego wniosku o zwrot, finansując tym samym budżet państwa do lipca kolejnego roku kalendarzowego.

3 - dochód w styczniu w wysokości 120 000 zł, czyli składka należna 10 800 zł (albo 5 880 zł), od lutego do grudnia strata lub dochód do 3 010 zł, czyli składka miesięczna w wysokości 270,90 zł. Dochód roczny na poziomie 120 000 zł. Ubezpieczony ma uprawnienie złożenia do końca maja następnego roku

kalendarzowego wniosku o zwrot, finansując tym samym budżet państwa do lipca kolejnego roku kalendarzowego.

Dlatego postulujemy wprowadzenie zapisów, które zapobiegłyby powstawaniu nadpłat (przykład wskazany w pkt. 3).

4. Sposób zaliczania do kosztów podatkowych faktur dostarczanych w kolejnym miesiącu a podstawa do składki zdrowotnej

Środowisko księgowych prowadzących biura rachunkowe i doradców podatkowych świadczących usługowe prowadzenie ksiąg podatkowych, rachunkowych i innych ewidencji zauważa, że klienci, z wielu powodów również niezależnych od swojego własnego działania lub zaniechania, bardzo często dostarczają faktury kosztowe w kolejnych miesiącach. Podatkowo takie dokumenty księgowi ujmuje na bieżąco i nie sporządzają korekt do zaliczek na podatek. Wyliczenie jednak podstawy do składki zdrowotnej nakłada obowiązek korekty tej podstawy. Przy pozostawieniu takiego stanu korekta może "gonić" korektę. Doprowadzić to może do wielu pomyłek, a co za tym idzie konsekwencji zarówno dla płatnika (np. utrata prawa do zasiłków chorobowych), jak i negatywnych skutków pomyłki dla osób odpowiedzialnych za wyliczenia. Zwrócić też należy uwagę na to, że podatnicy będący osobami fizycznymi, ale prowadzący księgi rachunkowe zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, mogą odpisywać bezpośrednio w koszty towary handlowe i korygować ich rozliczenie różnicami remanentowymi raz w roku. Księgowanie kosztów na "bieżąco" przestałoby być problemem w przypadku zaliczkowego rozliczania składek. W związku z tym wskazane byłoby, aby faktury mogły być ujmowane na bieżąco w miesiącu otrzymania ich do rozliczenia, skoro i tak w rozliczeniu dopłaty składki rocznej ostatecznie podstawa będzie taka sama.

Należałoby zmienić przepisy w taki sposób, aby dochód podatkowy wykazany w załączniku PIT-B w zeznaniu rocznym stanowił roczną podstawę składki zdrowotnej.

5. Uściślenie istniejących uregulowań prawnych w związku z przekazywanymi informacjami przez ZUS w swoich poradnikach oraz podczas webinarów.

1) Odliczalność zapłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w konkretnym miesiącu roku składkowego

Konsekwencją wprowadzenia roku składkowego jest ustalanie podstawy opłacania składki zdrowotnej od dochodu z miesiąca poprzedniego. Nadal pozostawiono osobom prowadzącym działalność pozarolniczą dowolność co do obniżania podstawy wymiaru składek o zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne albo poprzez zaliczenie do kosztów uzyskania przychodów, albo poprzez obniżenie podstawy wymiaru składki. Wątpliwości budzi brzmienie art. 81 ust. 2c pkt 2), w którym jest mowa o składkach opłaconych “w tym miesiącu”, tj. czy we wskazanym przepisie mowa jest o składkach na ubezpieczenie społeczne zapłaconych w miesiącu poprzednim, który jest podstawą do ustalania składki zdrowotnej, czy w miesiącu, w którym jest wykazywany dochód? Idąc dalej, należy też wskazać na brzmienie art. 81 ust. 2, w którym jest mowa o pomniejszeniu podstawy “o kwotę opłaconych w tym roku składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe” i podnieść ten sam problem, tj. czy do obniżenia podstawy należy zaliczyć zapłacone składki w roku podatkowym czy w roku składkowym? Dlatego pożądane byłoby wyjaśnienie tej kwestii poprzez jednoznaczną i niebudzącą wątpliwości wykładnię przepisów.

2) Doprecyzowanie pomniejszania kwot opłaconych składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe dla ubezpieczonych, którzy stosują opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych

Zgodnie z art. 81 ust. 2g ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. tj. z dnia 25 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285) przychody, zarówno uzyskiwane miesięcznie, jak i rocznie, są pomniejszone o kwoty opłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeśli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów lub odliczone od dochodu na podstawie ustawy o p.d.o.f. W przypadku stosowania opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie występuje pojęcie kosztów uzyskania przychodów. Pojawia się zatem wątpliwość co do tego, o jaką kwotę pomniejszyć należy przychód. I to nie tylko o to czy pomniejszenie to ma być o składki na ubezpieczenia społeczne osoby prowadzącej działalność pozarolniczą i ewentualnie osoby współpracującej, ale także o opłacone składki w części finansowanej przez pracodawców czy zleceniodawców. Jest to istotne w związku z powiązaniem wysokości składki zdrowotnej z progami przychodów wskazanymi w art. 81 ust. 2e i ust. 2f ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. tj. z dnia 25 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285). Dlatego pożądane byłoby wydanie jednoznacznie brzmiącej wykładni tych przepisów.

3) Tzw. zbiegi ubezpieczeń osób prowadzących działalność pozarolniczą oraz osób, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 06 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców

W związku z możliwą różną interpretacją zapisu art. 82 ust. 2a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. tj. z dnia 25 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285) oraz biorąc pod uwagę jednoznaczne zapisy art. 82 ust. 2b, warto rozważyć zmianę uściślającą pojęcie sumy dochodów jako różnicy pomiędzy sumą przychodów przypadającą na ubezpieczonego a sumą kosztów przypadającą na ubezpieczonego.

6. Zmiana przepisów odnośnie bieżącego okresu kalendarzowego czy składkowego.

1) Zasady podlegania do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i prawo do zasiłków

Nowelizacja ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odnośnie zasad podlegania do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, a także zasad ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego z początkiem roku wprowadza zależność odnośnie prawa do wypłaty świadczeń od zaległości w składkach (nowelizacja z dnia 25 czerwca 2021 r. , Dz.U. z 2021 r. poz. 1285). Można ją wyrazić następująco: "Jeśli zaległość ta przekroczy kwotę 1% minimalnego wynagrodzenia, to prawo do świadczeń nie będzie przysługiwało do czasu spłaty całości zadłużenia. Prawo do świadczenia przedawni się jeśli zadłużenie nie zostanie spłacone w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia."

Spory administracyjne i sądownoadministracyjne w sprawach podatkowych mogą dodatkowo skutkować utratą prawa do zasiłków z ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ustawy o sus, czy wręcz obowiązek ich zwrotu z odsetkami nawet po dłuższym czasie. Ewentualna utrata prawa do zasiłków pociągnie też za sobą konieczność uregulowania zaległości w składkach na wszystkie ubezpieczenia społeczne i może skutkować też utratą prawa do kolejnych zasiłków w całym okresie podlegania ubezpieczeniom.

Podnosząc tę tak istotną kwestię dla ubezpieczonych, postulujemy zmianę przepisów w tym zakresie i wyłączenie składki zdrowotnej osób prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ustawy o s.u.s. z zaległości warunkujących prawo do świadczeń.

2) Wyjątek przy sprzedaży środków trwałych – rozszerzenie zmian o wierzytelności i odszkodowania

Obecne prace parlamentarne odnośnie zasad ustalania dochodu, o którym mowa w art. 81 ust. 2 i 2c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ustalają wyjątek dla już obowiązujących przepisów przy sprzedaży środków trwałych. Jednak nie tylko w przypadku takich zdarzeń gospodarczych będzie dochodziło do obowiązku zapłaty składki zdrowotnej od całkowitego przychodu uzyskanego od 01 stycznia 2022 r. w stosunku do którego koszty uzyskania przychodów zostały poniesione przed datą wejścia w życie pakietu ustaw Polski Ład. Analogiczne sytuacje będą także przy utracie ubezpieczonych składników majątku nabytych przez podatnika przed 01 stycznia 2022 r. i wypłacie odszkodowań z tego tytułu, jak również odszkodowania majątkowe otrzymane po 31 grudnia 2021 r. w przypadku gdy szkody miały miejsce i koszty z tego tytułu zostały poniesione przez 1 stycznia 2022 r. Kolejną sytuacją, analogiczną do tej jak przy sprzedaży czy utracie środków trwałych, są przychody podatkowe (art. 14 ust. 2 ustawy o p.d.o.f.) z tytułu spłacanych wierzytelności zaliczonych na podstawie art. 23 ust. 2 ustawy o p.d.o.f. do kosztów uzyskania przychodów przed dniem 1 stycznia 2022 r. W naszej ocenie warto i dla takich zdarzeń gospodarczych zastosować analogiczne rozwiązania jak obecnie skierowane do podpisu przez prezydenta odnośnie sprzedaży środków trwałych.

Dlatego postulowanym rozwiązaniem jest ujednoczenie zasad ustalania podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym i składek na ubezpieczenie zdrowotne.

7. “Składka zdrowotna od niezyskiwanego dochodu” – postulat zmiany zasad ustalania podstawy składki zdrowotnej osoby współpracującej

Jedną z grup ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składki zdrowotnej są osoby współpracujące z osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą oraz osobami, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 06 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców. Zasady opłacania składek z tego tytułu ubezpieczeń zawarto w art. 81 ust. 2za ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. Tę grupę ubezpieczonych można podzielić na dwie odrębne podgrupy, tj. osoby, które zawarły umowę o pracę z osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą, i osoby, które takiej umowy nie zawarły. W pierwszym przypadku osoby współpracujące uzyskują opodatkowane dochody, w drugim nie mają żadnych osobistych dochodów, a współtworzą dochód osób prowadzących działalność gospodarczą. Nałożenie daniny publicznej w postaci składki zdrowotnej dla osób współpracujących, które nie mają zawartej umowy o pracę, prowadzi *de facto* do podwójnego “oskładkowania” tych samych dochodów. Raz w postaci składki liczonej od dochodów osoby prowadzącej działalność pozarolniczą, która opłaca podatek dochodowy wg zasad ogólnych czy wybrała opodatkowanie podatkiem liniowym, a drugi raz w postaci zryczałtowanej z tytułu podjęcia współpracy przez członka rodziny. Zbliżona sytuacja ma także miejsce w

przypadku opłacania przez osobę prowadzącą działalność pozarolniczą, która wybrała opłacanie podatku dochodowego w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych, ze względu na brak korelacji limitu podstaw składki zdrowotnej z liczbą osób współpracujących.

Stąd pożądana byłaby taka zmiana przepisów, w której efekcie podstawą opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne byłby rzeczywisty dochód przedsiębiorcy, jednak opłacana tylko raz, przez przedsiębiorcę, albo przez przedsiębiorcę i osobę współpracującą, ale przez każdą z tych osób od połowy tak ustalonej podstawy (bo tu wciąż podstawą jest ten sam dochód tego samego przedsiębiorcy, uzyskany przez niego tylko raz), a nie, jak ma to miejsce teraz, obliczanie tej składki raz od dochodu przedsiębiorcy i ponownie od „hipotetycznego” dochodu osoby współpracującej (zasady ogólne czy podatek liniowy). Dla osób prowadzących działalność pozarolniczą, które wybrały opodatkowanie w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych, warto by przeanalizować zwiększenie limitu przychodów w powiązaniu z liczbą miesięcy współpracy przy ustalaniu rocznego przychodu warunkującego wyższą podstawę opłacania składek dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność.

Alternatywnie dla osób współpracujących z osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą oraz osobami, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 06 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, jeśli miałyby jednak płacić osobno składki od hipotetycznego dochodu, zasadne byłoby zmniejszenie podstawy opłacania składek do kwoty minimalnego wynagrodzenia zamiast obecnie wskazanej średniej krajowej za IV kwartał roku poprzedniego. Propozycja zmian w tym zakresie, tj. obniżenie podstawy ze 100% do 75% w projekcie z 24 marca 2022 r., jest dobrym, ale niewystarczającym krokiem.

8. Rok składkowy - składka zdrowotna od niezyskiwanego dochodu:

- uregulowanie statusu składki za styczeń,
- uściślenie ustalania podstawy składki zdrowotnej przy wznowieniu działalności w roku składkowym, a w szczególności w styczniu kolejnego roku kalendarzowego

Jednym z nowych rozwiązań jest pojęcie roku składkowego zawarte w art. 81 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. Jednak to nowe rozwiązanie, niezbędne choćby w związku z uregulowaniami odnośnie terminów wystawiania faktur, nie pociągnęło za sobą wprowadzenia nowych przepisów regulujących wiele kwestii w związku z rozpoczęciem lub zakończeniem działalności pozarolniczej czy zmianą roku składkowego na rok kalendarzowy (albo odwrotnie). Podstawową kwestią odnośnie składki w takich przypadkach jest ustalenie, czym jest składka zdrowotna za pierwszy miesiąc w okresie składkowym. Czy jest to danina publiczna za prowadzenie działalności gospodarczej, oprócz samej nazwy “składka” niebędącej

jednak w rzeczywistości składką na ubezpieczenie zdrowotne, o której mowa w przepisach przywołanej ustawy, czy może jednak jest to składka od rzeczywistego dochodu (choć nie mniejsza niż 9% minimalnego wynagrodzenia)? Jednak w takim przypadku, dlaczego niepodlegająca rozliczeniu wraz z innymi składkami w "rocznym zeznaniu składkowym"? Wyjaśniając ten problem, wskazać należy na to, że osoby prowadzące działalność pozarolniczą w styczniu jakiegokolwiek roku kalendarzowego w przypadku jej rozpoczęcia, rezygnacji z opłacania karty podatkowej czy zmiany formy opodatkowania na zasady ogólne czy podatek liniowy (z opodatkowania w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych) właśnie w tym miesiącu, na podstawie art. 81 ust. 2, są obowiązane i zapłacić minimalną składkę od niezyskanego dochodu i rozliczyć ją w "jednomiesięcznym roku składkowym". Od tego samego dochodu, czyli za styczeń, są obowiązane w kolejnym miesiącu, i kolejnym roku składkowym, zapłacić składkę zdrowotną, z tym że obliczoną już na zasadach ogólnych. Jest to ewidentne dodatkowe obciążenie daniną publiczną (składką zdrowotną) tego samego dochodu. Nie jest wiadome, czym w oczach ustawodawcy taka osoba prowadząca działalność pozarolniczą oraz osoby, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 06 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, różnią się od osoby, która miesiąc później (czyli od lutego) rozpoczęła działalność pozarolniczą?

Należałoby naszym zdaniem składkę zdrowotną za styczeń ująć jako zapłaconą w rozliczeniu okresu składkowego, a dodany ust. 2ja art. 81 w nowelizacji z 24 marca 2022 r. nie uwzględnia podnoszonego przez nas problemu.

Ustawodawca dostrzegł problem ustalania zasad opłacania składki zdrowotnej za ostatni miesiąc przed likwidacją, zawieszeniem czy zmianą zasad opodatkowania z nowym rokiem kalendarzowym. Jest to widoczne w art. 7 opublikowanego projektu z 24 marca 2022 r., gdzie dodano kolejne uregulowania, tj. ust. 2ja i 2ka, zmieniając jednocześnie treść ust. 2l. Mimo proponowanych zmian nadal nie jest jasne jak ustalić dochód przy wznowieniu działalności gospodarczej w roku składkowym, szczególnie, gdy nastąpi to w styczniu kolejnego roku kalendarzowego, przy zmianie zasad opłacania podatku z początkiem roku kalendarzowego, który dla podatnika jest też rokiem podatkowym.

9. Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych i osób prawnych odnośnie uznania za koszt uzyskania przychodu składek z tytułu ubezpieczeń społecznych finansowanych ze środków pracodawcy w przypadku wynagrodzeń wypłacanych w kolejnym miesiącu kalendarzowym

W związku ze zmianą ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odnośnie wydłużenia dla części płatników terminów opłacania składek za ubezpieczonych (art. 47 ust. 1 ustawy o sus) i jednocześnie pozostawienie zapisu w art. 22 ust. 6bb pkt 2 ustawy o p.d.o.f. czy art. 15 ust. 4h pkt 2 ustawy o p.d.o.p. o terminie zaliczania do podatkowych kosztów uzyskania zapłaconych składek przez płatnika "nie później niż do 15 dnia tego miesiąca", postulujemy o ujednoczenie zapisu dla wszystkich

płatników składek poprzez zmianę ustaw podatkowych i zrównanie terminów zaliczania do kosztów uzyskania przychodów z terminami płatności składek.

10. „Zmiana wyboru formy opodatkowania”

Podatnicy, będący osobami fizycznymi, prowadzący działalność gospodarczą, wyboru formy opodatkowania zobowiązani byli dokonać w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podatnik osiągnął pierwszy w roku podatkowym przychód (w roku bieżącym był to 21 lutego) lub do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód został osiągnięty w grudniu roku podatkowego. Nieco inaczej przedstawiała się sytuacja przedsiębiorców chcących zmienić formę opodatkowania z karty podatkowej na inną. Oświadczenie o zmianie formy opodatkowania w ich przypadku musieli złożyć najpóźniej do dnia 20 stycznia roku podatkowego. Tymczasem pakiet zmian tworzący tzw. Polski Ład, od chwili wejścia w życie ustawy wciąż ulega modyfikacjom, których skutkiem jest w niektórych przypadkach całkowita przebudowa opodatkowania dochodów lub przychodów przedsiębiorców. W dniu 24 marca 2022 r. przedsiębiorcy, księgowi i doradcy podatkowi dowiedzieli się o zgłoszonej przez Ministerstwo Finansów propozycji kolejnej zmiany tych przepisów, która ma wejść w życie od 1 lipca 2022 r. Przy czym zmiany te mają na nowo kształtować sytuację prawną podatników i płatników z datą wsteczną, od 1 stycznia 2022 r.

Podatnicy i księgowi apelowali w początkach roku 2022 do Ministra Finansów o przedłużenie terminu do wyboru formy opodatkowania, gdyż ustawiczne metamorfozy rozwiązań prawnopodatkowych w niektórych przypadkach radykalnie zmieniają sytuację podatników, którzy nie mogli, wyposażeni w wiedzę o dotyczące ich przepisy, dokonać świadomego wyboru formy opodatkowania na rok 2022. Dotyczy to zwłaszcza osób samotnie wychowujących dzieci, ale też wszystkich tych, które dokonały wyboru formy opodatkowania w oparciu przepisy wówczas istniejące, ale teraz radykalnie przebudowywane.

Mając świadomość istotnych wątpliwości natury konstytucyjnej wprowadzanych zmian w systemie podatkowym, tworzącym *de facto* trzy mechanizmy zapłaty zaliczek na podatek dochodowy oraz dwa konkurencyjne względem siebie sposoby rocznego ustalania podatku, uwzględniając jednak tę okoliczność, że do powstania tej sytuacji w żadnym stopniu nie przyczynili się przedsiębiorcy, kierując się zasadą słuszności i zasadą sprawiedliwości społecznej, postulujemy umożliwienie podatnikom dokonania zmiany wybranej formy opodatkowania, a w konsekwencji również umożliwienie rozliczenia zapłaconych składek zdrowotnych, po zakończeniu roku podatkowego według tej formy opodatkowania, którą ostatecznie wybierze

przedsiębiorca. Ponowny wybór mógłby być dokonywany na przykład w terminie do złożenia zeznania podatkowego za rok 2022, gdy będą już ostatecznie znane zasady opodatkowania i oskładkowania obowiązujące w roku bieżącym.

To rozwiązanie koresponduje z już zaproponowaną zmianą polegającą na zastąpieniu pojęcia opłacanej w trakcie roku „składki na ubezpieczenie zdrowotne” pojęciem „zaliczki” opłacanej z tego tytułu. Pozwoliłoby to na rozliczenie zapłaconych „zaliczek na poczet składki na ubezpieczenie zdrowotne” na ubezpieczenie zdrowotne w rocznym „zeznaniu składkowym” i rozliczenie ewentualnej różnicy w kwocie zapłaconej zaliczki na poczet składki zdrowotnej na zasadach określonych w art. 81 ust. 2j ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. Przy czym okres rozliczenia korekt powinien być wydłużony i zrównany z czasem, jaki ma Zakład Ubezpieczeń Społecznych na dokonanie kontroli i wydanie decyzji składkowej.